

ביאור בדרך אפשר

1 בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, בַּיּוֹם הַזֶּה
2 בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי¹, וְאֵיתָא בְּגִמְרָא² עַל פְּסוּק זֶה כְּתִיב הֶכָּא
3 כְּתוּב כֹּאן בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי, וּכְתִיב הֵתָם³ וְכְתוּב שֵׁם
4 (בַּפְּרָשָׁת בּא, לַגְּבֵי רֵאשׁ חוֹדֵשׁ נִיסָן) הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים,

5 מַה לְהֵלֵךְ שֵׁם שְׁנֵאמֵר "הַחֲדָשׁ הַזֶּה"
6 הַכוּוּנָה רֵאשׁ חֲדָשׁ אָף כָּאן
7 שְׁנֵאמֵר "בַּיּוֹם הַזֶּה" הַכוּוּנָה רֵאשׁ
8 חֲדָשׁ הַיּוֹם שְׁבַנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ לַמְדַבֵּר
9 סִינַי בְּרֵאשׁ חוֹדֵשׁ סִיווּן.

בס"ד. יום ה' פרשת יתרו, חמשה-עשר בשבט ה'תשל"ד*

34 דְּרוּשִׁים⁷ מֵאֲמָרֵי חֲסִידוֹת), אֵיךְ אֶפְשָׁר יִתְכַּן שְׁיִהְיֶה דְּבָרֵי תוֹרָה
35 בְּעֵינֵי הָאָדָם בְּכָל יוֹם כְּחֲדָשִׁים, כְּמוֹ חֲרָשִׁים וְעַל-אַחַת-כַּמְּהָרָה
36 וְכַמְּהָרָה חֲדָשִׁים, חֲרָשִׁים מִמֶּנּוּ אַחַר שֶׁכָּבַר נִתְּנָה הַתּוֹרָה לִפְנֵי
37 יוֹתֵר מִגַּ' אֲלָפִים שָׁנָה וְלִמְעַשֶׂה לֹא מְדוּבָר כְּדָבָר חֲדָשׁ אֲלֵא כְּדָבָר
38 עֲתִיק מֵאֲדָ. ?
39 וְלִכְאוּרָה אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֶה
40 וְלַעֲנוּת עַל הַשְּׂאֵלָה אֵיךְ בְּכָל זֹאת יִתְכַּן
41 שְׂאֵדָם יִתְיַחֵס לְדַבְּרֵי הַתּוֹרָה כְּדָבָר
42 חֲדָשׁ עַל-פִּי הַמְּבַאֵר בְּדְרוּשִׁים
43 דְּבִיבֵי הַמִּתְחִילִי, זֶה⁸ מֵאֲמָרֵי
44 חֲסִידוֹת הַפּוֹתְחִים בְּפִסְקוֹ זֶה, "הַחֲרוּשׁ
45 הַשְּׁלִישִׁי" וְגו', כְּפִירוּשׁ הַכְּתוּב⁹
46 וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים
47 הָאֵלֶּה לְאֹמֵר, דְּתַבַּת לְאֹמֵר
48 בְּפִסְקוֹ זֶה כְּשׁוֹנָה בְּפִירוּשָׁה בְּדֶרֶךְ
49 כִּלְל לַמְּסוּר לְאַחֲרִים (כִּי בִמְתָן תּוֹרָה
50 כֹּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִכְחוּ בְּעַצְמָם) פְּרוּשָׁה
51 הוּא שְׁלֵמוֹד הַתּוֹרָה (כָּל
52 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה) יִהְיֶה בְּאֶפֶן
53 דְּלֵאמֹר, לְחִזּוֹר הַדְּבָרִים
54 שֶׁהִקְבִּ"ה אֹמֵר עֲכָשׁוּ, וְכֹל
55 פַּעַם שִׁיהוּדֵי לּוֹמֵד תּוֹרָה הוּא חֲזוֹר עַל
56 דְּבָרֵי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בַּעַת מִתָּן
57 תּוֹרָה (וְלֹא זֹו בְּלִבְדֵי אֲלֵא שֶׁהַלִּימוֹד
58 גּוֹרֵם שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּבִיכּוּל,
59 יַחֲזוֹר וַיֹּאמֵר שׁוּב אֶת הַדְּבָרִים הַלְלוּ
60 כַּעַת, כְּמַבּוּאֵר לְהֵלֵךְ בְּסַעֲפֵי ו) כְּמוֹ
61 שְׁפָתוֹב¹⁰ תַּעֲזֵן לְשׁוֹנֵי אֲמֵרְתֶּךָ,

1 בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
2 מִצְרַיִם, בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי,¹
3 וְאֵיתָא בְּגִמְרָא² כְּתִיב הֶכָּא בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר
4 סִינַי, וּכְתִיב הֵתָם³ הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֶם רֵאשׁ
5 חֲדָשִׁים, מַה לְהֵלֵךְ רֵאשׁ-חֲדָשׁ אָף כָּאן רֵאשׁ-
6 חֲדָשׁ. וַיְדוּעַ הַדִּיּוּק⁴ מַה שְּׁנֵאמֵר בַּיּוֹם הַזֶּה סֵתָם
7 (וְצִרִיף לְלַמֵּד מִגְּזֵרֶה-שְׁוֶה שֶׁהוּא רֵאשׁ-חֲדָשׁ)⁵
8 וְלֹא נֵאמֵר בְּאַחַד לְחוֹדֵשׁ. וְהִנֵּה בְּרִשׁ"י מְפָרֵשׁ
9 דְּמָה שְׁפָתוֹב בַּיּוֹם הַזֶּה⁶ הוּא שְׁיִהְיֶה דְּבָרֵי תוֹרָה
10 חֲדָשִׁים עֲלֵיךְ כְּאֵילוֹ הַיּוֹם נִתְּנָו. וְצִרִיף לְהִבִּינְו,
11 דְּפִירוּשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה כְּפִשׁוּטוֹ הוּא שְׁבִיּוֹם הַזֶּה קֵאֵי
12 עַל רֵאשׁ-חֲדָשׁ סִיווּן, וְלְהַפִּירוּשׁ שְׁיִהְיֶה דְּבָרֵי
13 תּוֹרָה חֲדָשִׁים עֲלֵיךְ כּו', בַּיּוֹם הַזֶּה קֵאֵי עַל כָּל
14 יוֹם דְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה. גַּם צִרִיף לְהִבִּינְו (כְּהַדִּיּוּק
15 בְּכַמְּהָ דְּרוּשִׁים⁷), אֵיךְ אֶפְשָׁר שְׁיִהְיֶה דְּבָרֵי תוֹרָה
16 בְּכָל יוֹם כְּחֲדָשִׁים, וְעַל-אַחַת-כַּמְּהָרָה וְכַמְּהָרָה
17 חֲדָשִׁים, אַחַר שֶׁכָּבַר נִתְּנָה הַתּוֹרָה יוֹתֵר מִגַּ'
18 אֲלָפִים שָׁנָה. וְלִכְאוּרָה אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֶה עַל-פִּי
19 הַמִּתְחִילִי זֶה⁸ כְּפִירוּשׁ הַכְּתוּב⁹ וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶת כָּל
20 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאֹמֵר בְּפִסְקוֹ זֶה פְּרוּשָׁה הוּא שְׁלֵמוֹד
21 הַתּוֹרָה (כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה) יִהְיֶה בְּאֶפֶן דְּלֵאמֹר,
לְחִזּוֹר הַדְּבָרִים שֶׁהִקְבִּ"ה אֹמֵר עֲכָשׁוּ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב¹⁰ תַּעֲזֵן לְשׁוֹנֵי

10 וַיְדוּעַ הַדִּיּוּק⁴ הַשְּׂאֵלָה בְּמֵאֲמָרֵי
11 חֲסִידוֹת מַה שְּׁנֵאמֵר בַּיּוֹם הַזֶּה
12 סֵתָם בְּלִי לְפִרְט בְּאִיזָה יוֹם (וְצִרִיף
13 לְלַמֵּד מִגְּזֵרֶה-שְׁוֶה שֶׁכָּאן נֵאמֵר
14 "הַזֶּה" וְשֵׁם נֵאמֵר "הַזֶּה" שֶׁהוּא
15 רֵאשׁ חֲדָשׁ⁵) וְלֹא נֵאמֵר
16 בְּמִפְּרֹשׁ בְּאַחַד לְחוֹדֵשׁ.
17 וְהִנֵּה בְּרִשׁ"י מְפָרֵשׁ דְּמָה
18 שְׁפָתוֹב בַּיּוֹם הַזֶּה⁶ הוּא
19 שְׁיִהְיֶה דְּבָרֵי תוֹרָה חֲדָשִׁים
20 עֲלֵיךְ תְּמִיד, בְּכָל זְמַן כְּאֵילוֹ הַיּוֹם
21 נִתְּנָו וְהָרִי טְבַע הָאָדָם לְהַתְּלַחֵב יוֹתֵר
22 מְדַבֵּר חֲדָשׁ. וְצִרִיף לְהִבִּינְו,
23 דְּפִירוּשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה כְּפִשׁוּטוֹ
24 הוּא שְׁבִיּוֹם הַזֶּה קֵאֵי הַכוּוּנָה
25 עַל רֵאשׁ חֲדָשׁ סִיווּן,
26 וְלְהַפִּירוּשׁ וְאֵילוֹ לִפִּי הַפִּירוּשׁ
27 שְׁיִהְיֶה דְּבָרֵי תוֹרָה חֲדָשִׁים
28 עֲלֵיךְ כּו', בַּיּוֹם הַזֶּה הַכוּוּנָה
29 קֵאֵי עַל כָּל יוֹם דְּכָל יְמוֹת
30 הַשָּׁנָה וְלִמָּה רִשׁ"י לֹא מְפָרֵשׁ אֶת
31 הַפְּסוּק כְּפִשׁוּטוֹ? .
32 גַּם צִרִיף לְהִבִּינְו (כְּהַדִּיּוּק כְּפִי
33 שְׁמִרִיּוּקִים וְשׁוּאִלִים בְּכַמְּהָ

(* יצא לאור בקונטרס כ"ב שבט - תשנ"ג, "לקראת ש"פ יתרו, כ"ב שבט - יאָרצייט-הילולא השני של הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע . . . ענש"פ 9 יתרו, כ"ב שבט, שנת ה'תשנ"ג).
1) פרשתנו (יתרו) יט, א. 2) שבת פו, ב. 3) בא יב, ב. 4) רד"ה זה בתו"א ריש פרשתנו. תקס"ז (סה"מ תקס"ז ע' קמו).
תו"ח פרשתנו שטו, ב [בהוצאה החדשה - ח"ב רנא, א]. תרנ"ה (סה"מ תרנ"ה ע' פט). 5) בפרש"י כאן "ביום הזה - בר"ח". ומזה שאינו מביא הגו"ש שבמס' שבת שם, מוכח, שזה מובן מהכתוב עצמו. וכפירוש הספורנו "ביום הזה - ביום החודש" (וראה ראב"ע כאן). אבל גם לפי פירוש זה יש מקום להדיק דהול"ל באחד לחודש - ראה פקודי מ, ב. שם, יז. ועוד. 6) בפרש"י שם: "לא הי' צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה". ובר"ה בחודש השלישי ה'תש"ב בתחלתו (סה"מ ה'תש"ב ע' 99) "טעם אומר ביום הזה סתם ולא נתפרש באיזה יום . . . כפירש"י כו". 7) סה"מ תרס"ה ס"ע רלה. עטר"ת ע' תלח. תרפ"ה ע' ריא. ה'ש"ת ע' 116. וראה לקו"ת שה"ש מב, א. 8) תו"א שם סז, א. סה"מ תקס"ז שם ע' קמט. תו"ח שם ש"ע, ב [בהוצאה החדשה - ח"ב רנג, ב]. סה"מ תרנ"ה שם ע' צא-ב. 9) פרשתנו כ, א. 10) תהלים קיט, קעב.

בחודש השלישי

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שֶׁהַתּוֹרָה הִיא אֲמֶרְתָּךְ, אִמְרָה שֶׁל ה' אֵלֶּא שֶׁלְשׁוֹנֵי שֶׁל הָאֵדָם
 2 הַלּוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה תַּעֲן כְּעֹנֶה וְחֹדֵר אַחַר הָאוֹמֵר. וְלִכֵּן מָה לְהִלָּן
 3 בַּעַת מִתְּ-תּוֹרָה כּוֹלֵם עֲמֵדוּ לִפְנֵי ה' בְּאִימָה וּבִירְאָה כּוֹ' אִף כָּאֵן
 4 כּוֹ' 11, כֹּל פַּעַם שִׁיהוּדִי לּוֹמֵד תּוֹרָה הַדָּבָר צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּאִמָּה וּבִירְאָה כִּי
 5 בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה עֲכָשׁוּ הַקִּבְּ"ה
 6 אוֹמֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עֲכָשׁוּ, 1 אֲמֶרְתָּךְ, שֶׁהַתּוֹרָה הִיא אֲמֶרְתָּךְ, אֵלֶּא שֶׁלְשׁוֹנֵי
 7 בְּאוֹתוֹ הָאֵפֶן מִמֶּשׁ כְּבִשְׁעַת 2 תַּעֲן כְּעֹנֶה אַחַר הָאוֹמֵר. וְלִכֵּן מָה לְהִלָּן בְּאִימָה
 8 מִתֵּן תּוֹרָה וְהָאֵדָם חֹדֵר אַחֲרָיו. 3 וּבִירְאָה כּוֹ' אִף כָּאֵן כּוֹ' 11, כִּי בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה
 9 וְגַם זֶה צָרִיךְ בְּאוֹר, דְּכִיֵּן 4 עֲכָשׁוּ הַקִּבְּ"ה אוֹמֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עֲכָשׁוּ,
 10 שְׁדַבְּרִיו שֶׁל הַקִּבְּ"ה חִיִּים 5 בְּאוֹתוֹ הָאֵפֶן מִמֶּשׁ כְּבִשְׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה. וְגַם זֶה
 11 וְקִנְיָמִים לְעַד מֵאוּ שְׁנֵאמְרוּ 6 צָרִיךְ בְּאוֹר, דְּכִיֵּן שְׁדַבְּרִיו שֶׁל הַקִּבְּ"ה חִיִּים
 12 לְרֵאשׁוֹנָה הֵם קִימִים לְנֹצֵחַ בְּלִי 7 וְקִנְיָמִים לְעַד בְּלִי שׁוֹם שְׁנוֹי 12, וְלֹא נִהְיָה בְּהֵם שׁוֹם
 13 שׁוֹם שְׁנוֹי 12, וְלֹא נִהְיָה בְּהֵם שׁוֹם 8 וּמִתְחַדֵּשׁ בְּזֶה שְׁאוּמְרָם עֲכָשׁוּ (בְּעֵת לְמוּד
 15 וּמִתְחַדֵּשׁ בְּזֶה שְׁאוּמְרָם עֲכָשׁוּ 9
 16 (בְּעֵת לְמוּד הָאֵדָם) עוֹד
 17 פַּעַם 13 וְמָה הִיָּה חֶסֶר בְּלִמּוּד
 18 הַתּוֹרָה, אִם הַדָּבָר הִיָּה נֶחֱשֵׁב חֹזֵר עַל
 19 דְּבָרִים שֶׁהַקִּדּוּשׁ-בִּירוּךְ-הוּא אִמֵּר מִלִּפְנֵי
 20 אֲלֹפֵי שָׁנִים?
 21 (ב) וְיֻכַּן זֶה בְּהַקְדָּמִים דְּאִיתָא
 22 מִבְּאֵר בְּמִדְרָשׁ 14, אִדּוּת מִתֵּן
 23 תּוֹרָה מִשָּׁל לְמִלָּךְ שְׁגֹר
 24 וְאָמַר בְּנֵי רוּמֵי לֹא יִרְדוּ
 25 לְסוּרְיָא, וּבְנֵי סוּרְיָא לֹא
 26 יַעֲלוּ לְרוּמֵי, כִּן בְּשִׁבְרָא
 27 הַקִּבְּ"ה אֶת הָעוֹלָם, גִּזְר
 28 וְאָמַר הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לְה'
 29 וְהָאֲרָץ נָתַן לְבְנֵי אָדָם 15,
 30 וְלֹא יִכּוֹל לְהִיּוֹת חִיבּוּר בֵּין רוּחַנִיּוֹת
 31 ("שָׁמַיִם") וּגְשָׁמִיּוֹת ("אֲרָץ")
 32 כְּשִׁבְקָשׁ לְתֵן הַתּוֹרָה, בְּטַל
 33 הַגְּזֵרָה וְאָמַר הַתְּחִתּוֹנִים
 34 יַעֲלוּ לְעֵלְיוֹנִים ("אֲרָץ")
 35 ("שָׁמַיִם") וְהַעֲלִיּוֹנִים יִרְדוּ
 36 לְתַתְּחִתּוֹנִים, כִּן שְׁכֵן יִהְיֶה חִיבּוּר
 37 בֵּין גְּשָׁמִיּוֹת וּרוּחַנִיּוֹת
 38 הַמִּתְחַלֵּל, הַקִּדּוּשׁ-בִּירוּךְ הוּא אוֹמֵר
 39 עַל עֲצֻמוֹ - אֲנִי הַמִּתְחַלֵּל, שְׁהוּא
 40 עוֹשֶׂה עֵדֶר רֵאשׁוֹן לְבִיטוּל הַגְּזֵרָה

(11) ברכות כב, א. (12) ולהעיר משה"מ תרנ"ה שם. (13) ראה ער"ז סה"מ תרס"ה וה"ש"ת שבהערה 7. (14) תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג. ועוד. (15) תהלים קטו, טז. (16) פרשתנו יט, כ. (17) משפטים כד, א. (18) סה"מ תרמ"ג ס"ע פד ואילך. המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקל ואילך. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ח ע' 24. (19) ראה לקו"ש שם. (20) ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 212 ואילך. הדרן על הש"ס (תשמ"ט) ס"ה ואילך (תורת מנחם - הדרנים על הרמב"ם וש"ס ס"ע תיו ואילך).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בַּמִּתְּן־תּוֹרָה ולא הייתה קודם לכן כמבואר בחסידות שהאבות אמנם קיימו
 2 את התורה גם לפני שניתנה אבל מעשיהם לא החדירו קדושה בחפצים
 3 הגשמיים שבהם קיימו את המצוות ודבר זה התחדש במתן תורה. דְּכִינֵן
 4 שְׁהַמְצֹות (רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה) וְהַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם (שֶׁבְּהֶם
 5 נַעֲשִׂים הַמְצֹות) הֵם בְּאֵינ־
 6 עֲרוּף לְגַמְרִי, וּמִצַּד מֵהוֹת הַדְּבָרִים
 7 אֵין כֹּל יִחַס וְרַמְיִן בֵּין הַצִּיּוּר הָאֱלוּקִי
 8 וְהַעֲשִׂיהַּ הַגִּשְׁמִית וְהֵם רְחוּקִים זֶה מִזֶּה
 9 לְאֵין שִׁיעוּר לְכֹן, בְּכַדִּי שְׁהַמְצֹות
 10 יִפְעֻלוּ שְׁנוּי בְּדְבָרִים
 11 שֶׁבְּעוֹלָם, כִּךְ שִׁלְמֵרוֹת הַפַּעַר
 12 וְהִרְחִיק הַעֲצוּם יִהְיֶה חִיבוֹר בֵּין
 13 הַגִּשְׁמִיּוֹת וְהִרְחִיבוֹת בְּמִידָה כּוֹז שְׁקִיּוֹם
 14 הַמְצֹות יִפְעַל שִׁנוּי בְּדְבָרִים הַגִּשְׁמִיִּים
 15 הוּא דְּוָקָא עַל־יַדִּי בְּטוֹל
 16 הַגְּזֵרָה וְהַמְחִיצָה שְׁבִין
 17 הָעֲלִיּוֹנִים (מְצֹות) וְהַתְּחַתּוֹנִים
 18 (הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם) וְנִתְּנַת הַכּוֹחַ
 19 לַחֲבֵר בִּינֵיהֶם, דְּבַר שְׁכַמּוֹר הַתְּחַדֵּשׁ
 20 בְּמִתֵּן תּוֹרָה.
 21 וְעַל־דֵּרֶף־זֶה בְּדוּמָה לְמַבּוּאֵר לְעִיל
 22 לְגַבֵּי חִיבוֹר בֵּין מַעֲלָה וּמַטָּה,
 23 "עֲלִיּוֹנִים" וְ"תְּחַתּוֹנִים" בְּקִיּוֹם הַמְצֹות
 24 הוּא בְּנוֹגֵעַ לְלִמּוּד הַתּוֹרָה,
 25 דְּזֶה שְׁעַל־יַדִּי לְלִמּוּד הַתּוֹרָה
 26 נַעֲשֶׂה שְׁנוּי (רִוּמָמוֹת 21
 27 וְהַתְּעַלּוֹת) בְּאֶדָם הַלּוּמְדָה, וְעַד
 28 וְהַתְּעַלּוֹת וְהִרְוּמָמוֹת שֶׁנַּפְעֵלֶת בְּאֵרֶם
 29 עַל יַדִּי לְיִמּוּד הַתּוֹרָה הִיא גְּדוּלָה מֵאֵד
 30 עַד כַּדִּי כִךְ שְׁהוּא מְתָאֲחַד עִם
 31 חֻקְמָתוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה²², כְּמַבּוּאֵר
 32 בְּהַרְחַבָה בְּסַפֵּר הַתַּנְיָא (פֶּרֶק ה') כִּיצַד
 33 עַל־יַדִּי לְיִמּוּד הַתּוֹרָה שְׁהִיא חֻקְמָתוֹ
 34 וְרִצּוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אֵדָם מֵתֵאֲחַד עִם הַתּוֹרָה בִּ"תּוֹרָה נִפְלָא שְׁאֵין
 35 יְחִיד כְּמוֹהוּ וְלֹא כְּעִרְכּוֹ נִמְצָא כֹּלל בְּגִשְׁמִיּוֹת, לְהִיּוֹת לְאַחֲדִים וּמִיּוֹחֲדִים מִמֶּשׁ
 36 מְכַל צַד וּפְנָה", וְהַאֲפִשְׁרוֹת וְהַכּוֹחַ לֹה הוּא עַל־יַדִּי שֶׁבְּמִתְּן־תּוֹרָה
 37 נַעֲשֶׂה בְּטוֹל הַגְּזֵרָה וְהַמְחִיצָה שְׁבִין חֻקְמָתוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה
 38 (עֲלִיּוֹנִים) וְשֶׁכֶּל הָאֶדָם (תְּחַתּוֹנִים) וְנוֹצְרָה הַאֲפִשְׁרוֹת שִׁלְמֵרוֹת
 39 הִרְחִיק וְהַפַּעַר הַעֲצוּם בִּינֵיהֶם יִתְחַבְּרוּ וְיִתְאָחֲדוּ בִ"תּוֹרָה נִפְלָא".

21) ראה פסחים סח, ב "אי לא האי יומא דקא גרים (יום דמ"ת) כמה יוסף איכא בשוקא", ובפירוש"י שם "שלמדתי תורה ונתרוממתי". ובלק"ש שם (ע' 214), דהשינוי שנעשה בהאדם הלומד תורה, שמתעלה ומתרומם, נתחדש ב"האי יומא דמ"ת. וראה הדרן הנ"ל הערה 31 (תורת מנחם שם ס"ע תיח ואילך). ואכ"מ. (22) תניא פ"ה. (23) ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' מט ואילך. תער"ב ח"ב ע' תתק ואילך. סה"מ ה'תש"ח ע' 160 ואילך. (24) המשך תרס"ו ע' קפט. ובכ"מ. (25) ראה תקו"ז סוף תיקון נו (וראה שם תיקון יט – מ, ב). ז"ח יתרו לד, סע"ג. וראה לקמן ח"ג ע' קעא ואילך. קפ ואילך. וש"נ.

בחודש השלישי

ביאור בדרך אפשר

1 **הָאוֹר שְׁבַכְחִינַת גְּבוּל,** כמבואר בקבלה וחסידות, כיוון שהאין סוף לא
 2 מוגבל בשום הגבלה, ומושלם בכל שלימות אפשרית, הרי כשם שהוא אין
 3 סוף ובלי גבול, יש לו גם את כוח הגבול. ודברי הוזהר שהאין-סוף הוא
 4 "למטה עד אין קץ" כוונתם לכך שמהאור האינסופי מתגלה גם אור שבכחינת
 5 גבול, והוא האור שמאיר בכחינת גבול,
 6 **שֶׁרֶשׁ הָקוּ** שביחס לאור האינסופי
 7 הוא אור מוגבל (**שֶׁיֵּשׁ בוֹ בְּהֵעָלֵם**)
 8 **הַהִתְחַלְקוּת דְּמַעְלָה וּמִטָּה,**
 9 בגלוי, אור הקו הוא התגלות של האור
 10 האינסופי המאיר ללא גבול אבל
 11 בהעלם יש בו חלוקה והבדל בין עצם
 12 המושג "מעלה" ועצם המושג "מטה",
 13 **שֶׁהֵם** המושגים "מעלה" ו"מטה"
 14 **הַשֶּׁרֶשׁ דְּמַעְלָה וּמִטָּה**
 15 **שְׁבַעוּלָמוֹת** אלא שבשורש החלוקה
 16 הוּוּ היא בהעלם ובעולמות היא
 17 (בגלוי), **וְלִמְעַלָּה מַעְלָה** דברי
 18 הוזהר שאור אין סוף הוא "למעלה עד
 19 אין קץ" מכונים לאור האין-סוף **הוא**
 20 **אוֹר הַבְּלִי-גְּבוּל, שֶׁרֶשׁ הַסּוֹכֵב**
 21 **שְׁלִמְעָלָה מְהִתְחַלְקוֹת** האור
 22 האלוקי המאיר בכל העולמות ובכל
 23 הדרגות במידה שווה, ומבחינתו אין
 24 חילוקי דרגות, נקרא "סוכב כל עלמין"
 25 (כי הוא "סוכב" ו"מקיף" על העולמות
 26 מלמעלה, ולא מתלבש בהם בפנימיות,
 27 בשונה מאור ה"ממלא כל עלמין"
 28 המוגבל ומודר לכל עולם ולכל נברא
 29 לפי ערכו) והאור האינסופי המאיר
 30 "למעלה מעלה עד אין קץ" ואין גבול
 31 להארתו, הוא השורש לאור הסוכב כל עלמין.
 32 **וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּזָה שְׁבַמְתַּן-תּוֹרָה נַעֲשֶׂה הַחֲבֹר דְּמַעְלָה וּמִטָּה,**
 33 כמבואר לעיל, **הוא בְּשֵׁנֵי הָעֲנִינִים** האמורים, בהתאם לשני הפירושים
 34 במושגים "מעלה" ו"מטה". האחד - **הַחֲבֹר דְּמַעְלָה וּמִטָּה**
 35 **שְׁבַעוּלָמוֹת (מְקוּם),** היינו התחברות והתאחדות בין דרגות עליונות
 36 לדרגות תחתונות **דְּבִכְלָלוֹת הוא הַחֲבֹר דְּאֲצִילוֹת וּבְרִיאָה-**
 37 **יְצִירָה-עֲשִׂיָּה²⁶,** בין עולם האצילות העליון לשלושת העולמות בריאה
 38 ויצירה ועשייה שתחתיו, יש פער גדול ורחוק הערך (ולכן אצילות נקרא
 39 "אלוקות ממש" בשונה משאר העולמות שלמטה ממנו) ומצד הסדר הרגיל
 40 של המשכת האלוקות מלמעלה למטה (לפי 'סדר השתלשלות' הדרגתי מסודר)
 41 האור שבאצילות לא יורד לאהיר למטה מהאצילות אבל אחרי ביטול
 42 ה"גזירה" והסרת ה"מחיצה" בין גשמיית לרוחנית במתן תורה יכול להיות
 43 חיבור בין אצילות ("מעלה") ועולמות בי"ע ("מטה") כך שאור האצילות כן

ביאור בדרך אפשר

44 יאיר בעולמות בי"ע, וְהֵשִׁיב - **גַּם הַחֲבֹר דְּאוֹר הַבְּלִי-גְּבוּל**
 45 **שְׁלִמְעָלָה מְעוּלָמוֹת** ("מעלה", אור אין סוף שהוא השורש של אור
 46 ה"סוכב כל עלמין") **עִם הָאוֹר שְׁבַעוּרָה הַעוּלָמוֹת** ("מטה", האור
 47 שהוא השורש של הגבול והאור ה"ממלא כל עלמין"), ועניין זה שנפעל במתן
 48 תורה, האפשרות לחבר בין "מעלה"
 49 ו"מטה", בא לידי ביטוי גם בקיום
 50 מצוות התורה וּבְכִדּוּעֵי²⁷ **שְׁעֲנִין**
 51 **הַמְצוֹת (שְׁלֹאֲחָרֵי מִתַּן-תּוֹרָה)**
 52 **הוא שְׁעַל-יָדָם נַעֲשֶׂה יַחֲדוֹ**
 53 **אחדות** וחיבור **קוֹדֶשׁ-אֲבִירָף-**
 54 **הוא וּשְׂכִינְתִּיהָ, יַחֲדוֹ סוֹכֵב**
 55 **וּמְמַלֵּא.** כלומר, "קודשא בריך
 56 הוא", מלשון קדוש ומובדל, הוא האור
 57 האלוקי שלמעלה מהעולמות - אור
 58 ה"סוכב", ו"שכינתיה" הוא האור
 59 האלוקי השייך לעולמות, אור
 60 ה"ממלא" ("שכינה", היינו ששוכנת
 61 ומתלבשת בעולמות) וכאשר יהודי
 62 מקיים את מצוות ה' ומיישם רצונו של
 63 ה' בעולם הרי הוא מחבר ופועל
 64 "יחד", התאחדות, בין "קודשא בריך
 65 הוא" - "סוכב", ו"שכינתיה" -
 66 "ממלא".
 67 **(ד) וְהִנֵּה עֲנִין זֶה שְׁבַחֲחֹבֵר**
 68 **דְּמַעְלָה וּמִטָּה שְׁבַמְתַּן-תּוֹרָה**
 69 **נְכַלֵּל גַּם הַמַּעְלָה שְׁלִמְעָלָה**
 70 **מִהַגְּדֵר דְּמַעְלָה וּמִטָּה**
 71 **שְׁבַעוּלָמוֹת,** כפי שנתבאר לעיל,
 72 במתן תורה התחדש חיבור ואיחוד בין
 73 "מעלה" ו"מטה" לא רק במובן זה
 74 שדרגות עליונות ירדו והאירו בדרגות תחתונות, ודרגות תחתונות התעלו
 75 לדרגות עליונות אלא נפעל גם חיבור ואיחוד בין האור האלוקי שיוצר ומגשך
 76 העולמות (מטה") והאור האלוקי שנעלה מגדרי העולמות ("מעלה") וכאן
 77 מוסיף ומדגיש שחידוש זה, החיבור עם מה שלמעלה מגדרי העולמות לגמרי,
 78 בא לידי ביטוי בשני עניינים. האחד - **הוא הֵן בְּנוֹגַע לְהַנְתִּינָת-כַּחַ**
 79 **שְׁהִיָּתָה בְּמִתַּן-תּוֹרָה עַל הָעֲבוּדָה דְּתוֹרָה וּמְצוֹת שְׁלֹאֲחָרֵי**
 80 **מִתַּן-תּוֹרָה (הַתְּחַתּוּנִים יַעֲלוּ לְעֲלִיוּנִים),** הכוח לברר ולהעלות את
 81 העולם הזה הגשמי על ידי שימוש בענייני העולם לקיום מצוות (וזה המשמעות
 82 הפנימית של דברי המדרש שבעת מתן תורה כשלה הגזירה והמחיצה שבין
 83 "עליונים" ו"תחתונים" וניתנה הרשות וניתן הכוח ש"תחתונים יעלו
 84 לעליונים") היינו **שְׁעַל-יָדֵי עֲבוּדַת הַתְּחַתּוּנִים** בקיום התורה והמצוות
 85 **יְמַשְׁךְ** ויבוא מלמעלה למטה (**אוֹר הָאֲצִילוֹת (וְאוֹר הַסּוֹכֵב** היינו
 86 אור שלמעלה מידיה והתלבשות בעולמות וְעַד לְאוֹר הַבְּלִי-גְּבוּל

(26) ראה סה"מ תרמ"ג ע' עה. המשך תער"ב ח"א ע' רנ. ובכ"מ. 27) תניא פמ"א (נח, א). המשך תרס"ו ע' לו. שם ע' נה. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁלַפְנֵי הַצְּמִצּוּם (הַשְּׂרֵשׁ דְּאֹר הַסּוּכָב), ויתירה מזו שיומשך גם
 2 השורש של האור שלמעלה מגדרי העולמות שהוא האור האינסופי שלפני
 3 הצמצום (כאמור לעיל שהאור שלפני הצמצום הוא השורש לאור ה"סוכב"
 4 והאור שחזר והאיר אחרי הצמצום באופן של קו דק הוא השורש לאור
 5 ה"מלא" והשני - וְהֵן בְּהַחְבוּר
 6 דְּמַעְלָה וּמִטָּה (הָעֲלִיּוֹנִים) 1 דְּאֹר הַסּוּכָב), וְהֵן בְּהַחְבוּר דְּמַעְלָה וּמִטָּה
 7 יִרְדוּ לַתַּחְתּוֹנִים) שְׁהִיָּה 2 (הָעֲלִיּוֹנִים יִרְדוּ לַתַּחְתּוֹנִים) שְׁהִיָּה בְּשַׁעַת מִתְּן-
 8 בְּשַׁעַת מִתְּן-תּוֹרָה גּוֹפָא עֲצֵמו 3 תּוֹרָה גּוֹפָא. וְהַעֲנֵן הוּא, דְּהִנֵּה יָדוּעַ 28 שְׁהַתּוֹרָה
 9 (כענין בפני עצמו, לא רק כנתינת כוח
 10 לחיבור מעלה ומטה שנפעל על ידי
 11 התורה והמצוות) כפי שהולך ומבאר.
 12 וְהַעֲנֵן הוּא, דְּהִנֵּה יָדוּעַ 28
 13 שְׁהַתּוֹרָה הִיא לְמַעְלָה מִזְּמַן 7
 14 וּמְקוֹם, שְׁלֹכֵן בְּגַלּל שֶׁהַתּוֹרָה לֹא 8
 15 מוגבלת בזמן מסויים ובמקום מסויים
 16 (ואפשר וצריך ללמוד תורה בכל זמן
 17 ובכל מקום) כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת
 18 עוֹלָה אֵפִילוֹ אַחֲרֵי שֶׁחָרַב בֵּית
 19 הַמִּקְדָּשׁ וְאִי אִפְשָׁר לְהַקְרִיב קָרְבַּן עוֹלָה
 20 בְּפוּעַל פְּאִילוֹ הַקְּרִיב עוֹלָה 29
 21 אִף שְׂאִינוּ בְּזִמְנָן וּמְקוֹם 14
 22 הַהִקְרָבָה 30 והלימוד נחשב "כאילו
 23 הקריב" גם אם הוא בשעה ובמקום
 24 שלא ניתן להקריב בהם קרבנות
 25 (בלילה, בגלות, בחוץ לארץ).
 26 ה) וְהִנֵּה אִף שְׁפִירֵית
 27 הָעֲלִיּוֹנִים לְמִטָּה וְעֲלִית
 28 הַתַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה הֵם שְׁנֵי 28
 29 עֲנִינִים שׁוֹנִים, וְעַד שְׁהִיָּה בְּשְׁנֵי 29
 30 זְמַנִּים שׁוֹנִים, דְּפִירֵית הָעֲלִיּוֹנִים
 31 לְמִטָּה הִיָּתָה בְּשַׁעַת מִתְּן-תּוֹרָה, כִּאֲשֶׁר "וירד ה' על הר סיני"
 32 וְעֲלִית הַתַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה כִּאֲשֶׁר ה' אָמַר לְמֹשֶׁה רַבִּינוּ לַעֲלוֹת לָהּ
 33 סִינֵי הִיָּתָה לְאַחֲרֵי מִתְּן-תּוֹרָה, וְלֹא בַּעַת מִתְּן תּוֹרָה עֲצֵמוּ מִכָּל-
 34 מְקוֹם, בְּיַוֵּן שְׁפִירֵית הָעֲלִיּוֹנִים לְמִטָּה, "וירד ה' על הר סיני".

28) לקו"ת במדבר יג, א.ב. קונטרס עין החיים פ"ב. ובכ"מ. 29) מנחות בסופה. שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ת סוף ס"א. מהדו"ק שם ס"א. ה' ת"ת פ"ב ס"א. וראה לקו"ש ח"ח ע' 413 הערה 25 ובשו"ע ג שם. 30) לכאורה ה' מקום לקשר זה עם מרז"ל (ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. זח"ב מט, א) שהתורה קדמה לעולם, כי גדר העולם הוא מקום וזמן (שעיהו"א פ"ז — פב, א), וכיון שהתורה קדמה לעולם היא למעלה מזמן ומקום. וע"פ הידוע (המשך תער"ב שבהערה 23) שהגדר דזמן ומקום הוא לא רק בהעולם עצמו אלא גם בהאור שבערך העולמות, וכנ"ל (סעיף ג) שבאור הקו ישנם הענינים דמעלה ומטה (מקום) וקדימה ואיחור (זמן), שהם השרש דמקום וזמן שבעולמות, יש לומר, דזה שהתורה היא למעלה מזמן ומקום הוא לפי ששרשה הוא באו"ס שלפני הצמצום, ויתירה מזו, שבהאור שלפני הצמצום גופא, שרש התורה הוא בעצמות או"ס שלמעלה מהאור השייך לעולמות. ומזה מובן שבפיריית העליונים למטה שבנתינת התורה נכלל גם אור הבל"ג שלמעלה מהגדר דמעלה ומטה שבעולמות. אבל סיום מרז"ל זה שקדמה אלפיים שנה — שולל פי' זה. 31) תקו"ז תכ"ב (סד, ב), הובא בתניא פל"ו (מו, א). וראה תנחומא שמות כה. שמור"ר פ"ה, ט.

בחודש השלישי

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

42 וְשִׁקְאֵי עַל כָּל יוֹם, כּפִירוֹשׁ רִשׁׁי שְׁכוּנַת הַכְּתוּב לומר שֶׁכָּל יוֹם וְיוֹם
43 יֵשׁ לַהֲתִיחַס לְדַבְרֵי הַתּוֹרָה כְּדַבֵּר חֹדֶשׁ כִּי בְּרֵאשׁ הַחֹדֶשׁ סִיּוֹן דְּשַׁנַּת
44 מִתַּן-תּוֹרָה נִקְלְלוּ כָּל הַיָּמִים שְׁלֹא־תִרְיָזָה וְלֹכֵן שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים
45 נִכּוּנִים וְהַכּוּנָה הַיָּא לְשִׁנְיָהם גַּם יֵחַד.

46 (ו) וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְבָאֵר
47 הַהוֹסְפָה וְהַחֲדוּשׁ שֶׁל הַדְּבָר
48 דְּהַקְבָּ"ה (אֲמַרְתָּךְ) בְּעַת
49 לְמוֹד הָאָדָם, עַל הַדְּבָר
50 שֶׁהָיָה בְּמִתַּן תּוֹרָה, וְזוֹ הַתְּשׁוּבָה
51 לְשֵׁאלָה שֶׁנִּשְׁאַלָה לְעִיל לִגְבֵי הַמַּבּוּאֵר
52 שֶׁבִּמְתַן תּוֹרָה כְּתוּב "לֹא־מִוֹר" כִּי כָל
53 פַּעַם שִׁיהוּדִי לומֵד תּוֹרָה הוּא בְּעַצֵּם
54 חוֹזֵר עַל דְּבָרִים שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּכוּרֵי-הוּא
55 אומר עֲכָשִׁי, וְלִכְאוּרָה מָה יִהְיֶה חֶסֶר
56 אִם נֹאֵמֵר שׁוֹז חוֹרָה עַל דְּבָרִים שֶׁנֹּאֵמְרוּ
57 בְּמִתַּן תּוֹרָה? אֵלָּא הַבִּיאור הוּא כִּי זֶה
58 שֶׁהַדְּבָר דְּמִתַּן-תּוֹרָה יִשְׁנֹו
59 בְּכָל זְמַן, וְאֵינְנו אִירוע חֲדָ-פַּעֲמֵי
60 בְּלִבֵּד הוּא מַצֵּד הַלְמוּד שֶׁל
61 הָאָדָם, שֶׁהוּא הַפּוּעַל וּמְשִׁיךְ אֵת
62 דְּבַר ה' שְׁבַתוֹרָה שֶׁתְּהִיָּה תְּמִיד הַתְּגִלוֹת
63 חֲדָשָׁה וְכִמּוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעִיל
64 (סְעִיף ה) דְּזֶה שֶׁהַגְּלוּי
65 דְּמִתַּן-תּוֹרָה עִם הַיּוֹתֵרוֹ גִּילוּי
66 וְהַמְּשַׁכָּה שֶׁל ה'עִלְיוֹנִים" פֶּעַל בְּזִמְן
67 שְׁבוֹ נִתְנָה תּוֹרָה שֶׁיְהִיָּה כְּלוּל
68 בּוֹ כָּל הַמְּשִׁיךְ הַזְּמַן, כִּמְבֹאֵר
69 לְעִיל הוּא בְּכַדִּי שֶׁהַגְּלוּי
70 דְּמִתַּן-תּוֹרָה יְהִיָּה הַהֲתַחֲלָה
71 וְהַנְּתִינֵת-כַּח עַל עֲלִית
72 הַתְּחַתּוֹנִים, עֲבוֹדַת הָאָדָם.
73 וְלִכֵּן הַדְּבָר דְּהַקְבָּ"ה שֶׁבָּא
74 עַל-יְדֵי לְמוֹד הָאָדָם כֵּתֵת וְאֵינְנו
75 רַק הַתְּגִלוֹת מִלְּמַעְלָה הוּא נֶעְלָה
76 יוֹתֵר מִהַדְּבָר שֶׁנִּמְשַׁךְ עַל-יְדֵי הַקְּדוּשׁ
77 בְּרוּךְ בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת
78 הָאָדָם.

79 וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, דְּכִמּוֹ שְׁבִיּוֹם
80 הַזֶּה כְּפִשְׁטוֹ שֶׁקְּאֵי עַל רֹאשׁ
81 הַחֹדֶשׁ, (וּבְעֵינְיָנוּ – רֹאשׁ חוֹדֶשׁ סִיּוֹן) הוּא רַק מוֹלֵד הַלְּבָנָה, וּבִשְׁעַת
82 הַמוֹלֵד הַלְּבָנָה הַיָּא נִקְוֵדָה בְּלְבָד, וְלֹא יוֹתֵר וְאֲחֵר-רַף הַיָּא הוֹלְכֵת

1 הִיָּה בּוֹ גִילוּי שֶׁל אֹרֶךְ אֵינֶן סוֹף שֶׁלְּמַעְלָה מִגְּדֵרֵי הַמַּקּוֹם וְלֹכֵן הִיָּה הַקּוֹל נִשְׁמַע
2 בְּבַת אַחַת בְּכָל הַמַּקּוֹמוֹת, אַרְבַּע רֹחוֹת הָעוֹלָם וְכֵן לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה) וְגִילוּי זֶה,
3 שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי שֶׁלְּמַעְלָה מִגְּדֵרֵי הַמַּקּוֹם, פֶּעַל בְּמַקּוֹם (שְׁבוֹ נִשְׁמַע
4 הַקּוֹל) שֶׁיְהִיָּה לְמַעְלָה מִהַמַּקּוֹם³² שֶׁהַמַּקּוֹם עֲצֻמוֹ הִיָּה לְמַעְלָה
5 מִהַמַּקּוֹם, כִּאִילוֹ נֹאֵמֵר שֶׁהִיָּה זֶה מַקּוֹם
6 וְלַמַּעְלָה מִגְּדֵרֵי הַמַּקּוֹם בְּבַת אַחַת.
7 וְלִכֵּן, אִף שֶׁהַמַּקּוֹם שְׁבוֹ הִיָּה
8 הַקּוֹל הִיָּה מַקּוֹם מְסִיָּם, וְצַד
9 מוֹרָח, לְמַשְׁל, הִיָּה צַד מוֹרָח וְלֹא צַד
10 מַעֲרָב, לְמַעֲשָׂה נִקְלְלוּ בּוֹ כָּל
11 הַשְּׁשָׁה קְצוּוֹת כִּי הִיָּה נִיכֵר בְּגִלוּי
12 אֵיךְ הַמַּקּוֹם עֲצֻמוֹ הוּא בְּעַצֵּם לְמַעְלָה
13 מִגְּדֵרֵי הַמַּקּוֹם.

14 וְיֵשׁ לומר, שֶׁעַל-דֶּרֶךְ-זֶה הוּא
15 בְּנוֹגֵעַ לְזִמְן, שֶׁבִּשְׁעַת מִתַּן תּוֹרָה גַּם
16 בְּגֵדֵי הַזְּמַן הִיָּה נִיכֵר אֵיךְ בְּעַצֵּם הֵם
17 לְמַעְלָה מִגְּדֵרֵי הַזְּמַן, הַיּוֹנֵי שֶׁהַזְּמַן
18 שְׁבוֹ נִתְנָה תּוֹרָה אִף שֶׁכּוּפְעַל הִיָּה
19 זְמַן מוֹגֵדֵר כִּיּוֹם מְסוּיָים וּבִשְׁעַת
20 מְסוּיָיִת, בְּעַצֵּם הִיָּה לְמַעְלָה
21 מִהַזְּמַן, וְנִקְלְלוּ בּוֹ כָּל הַמְּשִׁיךְ
22 הַזְּמַן.
23 וְיֵשׁ לומר דְּזֶהוּ מִהַטְּעָמִים
24 אַחַד הַטְּעָמִים עַל זֶה שֶׁמִּתַּן-
25 תּוֹרָה הִיָּה רַק פַּעַם אַחַת וְלֹא
26 יְהִיָּה עוֹד פַּעַם³³, כִּפִּי שֶׁמּוּבָא
27 בְּמִאֲמֵרֵי הַסִּידוֹת, כִּי בְּזִמְן דְּמִתַּן-
28 תּוֹרָה נִקְלְלוּ כָּל הַמְּשִׁיךְ הַזְּמַן
29 כְּלוּ וּבְעַצֵּם כָּל זְמַן, לְכָל אֹרֶךְ מִשְׁךְ
30 הַזְּמַן, נִחְשָׁב זְמַן שֶׁהַתּוֹרָה נִיתְנָה בּוֹ.
31 וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה הוּא בְּנוֹגֵעַ
32 לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיּוֹן שֶׁאֵז
33 נִשְׁלַמָּה הַהֲכָנָה לְמִתַּן-
34 תּוֹרָה³⁴, שֶׁגַּם בּוֹ יֵשׁ אֵת הַמַּעְלָה
35 הַאֲמוּרָה לִגְבֵי זְמַן מִתַּן תּוֹרָה עֲצֻמוֹ
36 שְׁבִיּוֹם זֶה נִקְלְלוּ כָּל מְשִׁיךְ
37 הַזְּמַן שְׁלֹא־תִרְיָזָה וְכִאִילוֹ נֹאֵמֵר
38 שֶׁכָּל הַזְּמַנִּים כּוֹלֵם הֵם זְמַנֵּי הַכְּנָה לְמִתַּן
39 תּוֹרָה.

40 וְזֶהוּ הַקְּשֵׁר דְּשִׁנְיָי הַפִּירוּשִׁים דְּבִיּוֹם הַזֶּה, אַחַד - שֶׁקְּאֵי עַל
41 רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיּוֹן בַּחֲתָם לְמַשְׁמַעוֹת הַפְּשׁוּטָה שֶׁל הַפְּסוּק, וְהַשְּׁנֵי -

81 הַחֹדֶשׁ, (וּבְעֵינְיָנוּ – רֹאשׁ חוֹדֶשׁ סִיּוֹן) הוּא רַק מוֹלֵד הַלְּבָנָה, וּבִשְׁעַת
82 הַמוֹלֵד הַלְּבָנָה הַיָּא נִקְוֵדָה בְּלְבָד, וְלֹא יוֹתֵר וְאֲחֵר-רַף הַיָּא הוֹלְכֵת

32) וע"ד מקום ארון אינו מן המדה (יומא כא, א. וש"נ). וראה ד"ה באתי לגני ה'תש"ל (לעיל ע' שלה) ס"ג, ובהערה 22 שם. (33) סה"מ תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' כג. שם ע' תקמו. תער"ב ח"א ע' שסו. סה"מ עטר"ת ע' רצא. תרפ"ה ע' קצט. ה'תש"ט ע' 57. ועוד. (34) תו"א פרשתנו סז, סע"ג. תו"ח שם שעג, א [בהוצאה החדשה – ח"ב רנה, ב].

32) וע"ד מקום ארון אינו מן המדה (יומא כא, א. וש"נ). וראה ד"ה באתי לגני ה'תש"ל (לעיל ע' שלה) ס"ג, ובהערה 22 שם. (33) סה"מ תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' כג. שם ע' תקמו. תער"ב ח"א ע' שסו. סה"מ עטר"ת ע' רצא. תרפ"ה ע' קצט. ה'תש"ט ע' 57. ועוד. (34) תו"א פרשתנו סז, סע"ג. תו"ח שם שעג, א [בהוצאה החדשה – ח"ב רנה, ב].

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ומתגדלת מיום ליום עד ליום הט"ו, שבו קיימא סיהרא
2 באש'למוותא³⁵, הלכנה עומדת בשלמותה (כעיוול שלם) על-דרך-זה
3 הוא בישראל, שבעת מתן-תורה שהיה במדבר סיני, ומבואר
4 בחסידות שהעובדה שהמדבר הוא מקום נחש שרף ועקרב היא משום שהוא
5 מקום נחות ברוחניות היתה
6 ההתקלה, רק השלב הראשון
7 בחיבור ה"עליונים" וה"תחתונים"
8 ועל-ידי העבודה דישראל
9 לאחרי-זה כאשר כבר לא היו
10 במדבר ולאחרי מתן-תורה, הם
11 הולכים ומתגדלים, ועולים
12 מדרגה לדרגה ועד שבימי דוד³⁶
13 ובימי שלמה היה המצב הרוחני
14 של בני ישראל בשלימות ונמשל
15 ללכנה כפי שהיא במילואה ובשלמותה
16 קיימא סיהרא באש'למוותא.
17 ועיקר המילוי והשלמות של
18 בני ישראל יהיה ברא דמלפא
19 משיחא, דוורו של מלך המשיח
20 שאז יהיה וירד וישלוט (כמו
21 יורדו ברגת היס") מים עד ים
22 ומנהר עד אפסי ארץ³⁷, בכל
23 מקום בשנה, היינו שלטון מלא
24 ללא גבולות ועד לוימלא כבודו
25 של הקדוש-ברוך-הוא את כל
26 הארץ³⁸, בכל מקום ומקום מילוי
27 בתכלית השלמות בכל הארץ
28 בשנה.
29 (ז) והנה מבאר בהדרושים³⁹,
30 במאמרי חסידות העוסקים בעניין מתן-
31 תורה שהתורה נקראת עז⁴⁰
32 ותושיה⁴¹, כי התורה נותנת עז
33 כוח וחיוק לנפש האלקית,
34 ותושיה גורמת חלישות לנפש
35 הבהמית. וזה שיש בתורה
36 שני עננים אלה שהם כוחות
37 רוחניים (אף שנתלבשה

ב'עננים גשמיים וכוחה הרוחני לא ניכר בגלוי) הוא, פי מקור
התורה ויסודה הוא באור אין-סוף ברוך-הוא בעצמו
ובכבודו ונגלוי בחינה זו תורה שבגלל היותה נמשכת מאור
אין-סוף יש בה את הכוח לתת חיוק לנפש האלוקית ולהחליש את הנפש
הבהמית הוא כשלמוד התורה
של האדם הוא בכטול כלפי
הקדוש-ברוך-הוא נותן התורה,
והלימוד הוא בעונה אחר הקורא
כאילו דברי התורה נאמרים על-ידי
הקדוש-ברוך-הוא כעת והאדם חוזר
אחריו, כפי שנתבאר לעיל בענין "תען
לשוני אמרתך".
ויש לומר, דשני העננים דעז
כוח וחיוק לנפש האלוקית ותושיה
וחלישות לנפש הבהמית הם גם
דגמת שני העננים דלעיל
(סעיף ד) בחבור דמעלה
ומטה, כפי שהולך ומבאר. דזה
שהתורה נותנת כח ועז חיוק
לנפש האלקית, הוא על-דרך
ירידת והמשכת התורה
מלמעלה למטה, להחריד קרושה
בעולמות התחתונים, וזה שהתורה
מתשת מחלישה כח הנפש
הבהמית, הוא על-דרך
הנתינת כח דמתן-תורה על
עלית התחתונים שהם מצידם
יעלו ויתעלו אל העליונים. וזה
שקור התורה הוא מאור
אין-סוף ברוך-הוא, שלכן
יש בה שני העננים האמורים
דעז ותושיה שהכוח הזה נובע
מאור אין-סוף עצמו, הוא על-דרך
המבאר במקום אחר⁴², דזה

(35) ראה זהר ח"א קנ"א רע"א. רכה, סע"ב. רמג, סע"א. ח"ב פה, א. רטו, א. ח"ג מ, ב. מו, א. וראה שמו"ר פט"ו, כו.
(36) ראה לקו"ש ח"ח ע' 24 הערה 26. (37) תהלים עב, ח. ולהעיר, שע"פ המנהג לומר הקאפיטל תהלים המתאים למספר
שנותיו (קובץ מכתבים אודות גודל ערך אמירת תהלים. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' לא. ח"י ס"ע נג.
סה"מ י"א ניסן ע' 1 ואילך) – אומרים מזמור עב שבתהלים החל מ"א ניסן תשל"ג עד י"א ניסן שנה זו ראמירת המאמר
(תשל"ד). (38) תהלים שם, יט. (39) תו"א פרשתנו סז, סע"א ואילך. סה"מ תקס"ז שם ע' קמח ואילך. תו"ח שם שסט, ב
ואילך (בהוצאה החדשה – ח"ב רנ"ג, א). סה"מ תרנ"ה ע' ז ואילך. (40) מדרש תהלים ח, ג. ויק"ר פל"א, ה. מכילתא בשלח
טו, ב. יל"ש שם רמז רמד. שהש"ר פ"א, ד. פ"ב, ג. (41) סנהדרין כו, ב. (42) ראה הדרן הנ"ל ס"ט (תורת מנחם שם ע')

בחודש השלישי

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 נַעֲשֶׂה מֵהַמְדַבֵּר סִינֵי שֶׁיִרְדָּה שֶׁנֶּאֱמָר לְאֲמוֹת הָעוֹלָם⁴⁴ וְהַעֲנִינִים
 2 שֶׁהֵם הֵיפֶךְ הַקְדוּשָׁה נְחֻלְשִׁים. דְּכַשְׁלִמּוֹד הַתּוֹרָה הוּא כְּבִטּוֹל, אָזִי
 3 הֵיא הַתּוֹרָה נַעֲשִׂית (עוֹ לְנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית) וְתוֹשִׁיָה לְנֶפֶשׁ
 4 הַבְּהֵמִית, דְּבִיִּרְדָּה שֶׁנֶּאֱמָר לְאֲמוֹת הָעוֹלָם נְכַלְלִים גַּם הַגּוֹף
 5 וְנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית⁴⁵ שְׂגֵם הֵם נַעֲשִׂים
 6 "שְׁנוּאִים", וְתוֹקֵף הַיִּישׁוֹת וְהַחֲמוּרִית
 7 שְׁלֵהֵם נְחַלֵּשׁ. [וְלִהְיֶיר מִתּוֹרַת
 8 הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב⁴⁶ עַל
 9 הַפְּסוּק⁴⁷ כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר
 10 שׁוֹנֵאָךְ, כְּאֲשֶׁר תִּסְתַּכַּל בְּעֵינֶיךָ
 11 טוֹב בְּהַחֲמֹר שְׁלֶךְ הוּא הַגּוֹף,
 12 תִּרְאֶה שֶׁהוּא שׁוֹנֵאָךְ, שֶׁהוּא
 13 שׁוֹנֵאָ אֶת הַנְּשָׂמָה].
 14 (ט) וְלֹא־חֲרִי-זָה⁴⁸ מִמִּשְׁךְ הַכְּתוּב
 15 וְאוֹמֵר אוֹמֵר וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים,
 16 רְפִידִים הוּא עַל שֵׁם שְׂרָפוֹ
 17 וְדִיָּהֵם מְדַבְּרֵי תּוֹרָה⁴⁹, שֶׁנֶּסְעוּ
 18 וְעִזְבוּ אֶת הַמִּצַּב כּוֹ לִימּוֹד הַתּוֹרָה הֵיא
 19 בַּחֲלִישׁוֹת וּבְרַפְיוֹן הֵינּוּ שְׂאִינּוֹ
 20 מְנַגֵּד לַתּוֹרָה, וְאֵדְרָבָא הוּא
 21 לוֹמֵד תּוֹרָה, אֶלֶּא שֶׁהַלְמוֹד
 22 שְׁלוֹ הוּא בְּרַפְיוֹן וְחֲלִישׁוֹת,
 23 וְעַל-יְדֵי הָעֵבֹדָה דְּמַדְבֵּר,
 24 לִימּוֹד הַתּוֹרָה מִתּוֹךְ בִּטּוֹל לֵאלֹקֹת
 25 הוּא מְסִיעֵ וּמְרַחֵק אֶת עַצְמוֹ
 26 (ג) מִהַרְפִּיּוֹן וְהַחֲלִישׁוֹת
 27 בְּדַבְּרֵי תּוֹרָה, וְעוֹשֶׂה
 28 תְּשׁוּבָה⁵⁰ עַל זֶה וְלִימּוֹד נְהִי
 29 מִתּוֹךְ עֵז וְחֻזֵק וְלֹא בַּחֲלִישׁוֹת.
 30 וּמִמְשִׁיף בְּכַתּוּב (לֹא־חֲרִי
 31 שְׂאוֹמֵר וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים)
 32 וַיָּבֵאוּ מְדַבְּרֵי סִינֵי גוֹ' נֶגֶד
 33 הָהָר, דְּזָה שְׁהֵיָה תְּחִלָּה
 34 בְּרַפְיָדִים, בְּמִצַּב שֶׁל חֲלִישׁוֹת
 35 מִכִּיָּא אוֹתוֹ לְהַתְחַזֵּק⁵¹ בְּדַבְּרֵי
 36 תּוֹרָה עוֹד יוֹתֵר כִּמְבוֹאֵר בַּחֲסִידוֹת
 37 שֶׁלְּפַעֲמִים דּוּקָא הִירְחוּק וְיִרְדָּה הֵם
 38 סִיבָה וְגוֹרָם לְקִירּוֹב וְעֵלִיָּה בִּיתֵר שֶׁאֵת לְעוֹמֵת הַמִּצַּב שְׁהֵיא לְפָנֵי הִירְחוּק
 39 וְהוֹיִרְדָּה, וְגַם כִּאֵן הַרְפִּיּוֹן וְהַחֲלִישָׁה בְּלִימּוֹד הַתּוֹרָה הוֹפְכִים לְהִיֵּית סִיבָה
 40 לְהַתְחַזְקוֹת בִּיתֵר שֶׁאֵת.

1 שֶׁהַתּוֹרָה (שֶׁהֵיא מִצַּד עֲצֻמָּה לְמַעֲלָה מֵהָעוֹלָם) יִרְדָּה לְמַטָּה
 2 וּפּוֹעֲלַת בְּמַטָּה', בְּנִיגוּד לְטַבְעָה וּמַהֲתָה הוּא עַל-יְדֵי שְׁנַמְשָׁף
 3 בְּהַ מְהַעֲצֻמוֹת, שֶׁהוּא נוֹשֵׂא הַפְּכִים עֲצֻמוֹת וּמַהֲתוֹ שֶׁל
 4 הַקְדוּשָׁה-בִּירְוֶן-הוּא לֹא מוּגֵדֶרֶת וְלֹא "מְצוּיִרֵת" בְּשׁוֹם הַגֵּדֶרָה וּבְשׁוֹם תְּכֻנָּה כּוֹ
 5 אוֹ אַחֲרַת יוֹשׁ בּוֹ אֶת שְׁלֹמֹת הַכֵּל וְלִכְן
 6 הוּא נוֹשֵׂא וּמְכִיל בְּתוֹכּוֹ דְּבָרִים שֶׁאִילּוֹ
 7 הֵיוּ בָאִים בְּהַתְּגַלּוֹת בְּדִרְגוֹת יוֹתֵר
 8 נְמוּכּוֹת לֹא הֵיוּ יוֹכִלִים לְהִיֵּית יַחַד כִּי
 9 הֵם הַפְּכִים וְסוֹתֵרִים זֶה לְזוֹה. אֲבָל
 10 הַאִין-סוֹף הָאֲמִתִּי נוֹשֵׂא הַפְּכִים,
 11 וְלַעֲנִינּוֹ — בְּגַלּל שֶׁהַתּוֹרָה נִמְשַׁכַּת
 12 מֵאִין-סוֹף הֵיא מְקוֹר הַכּוֹחַ לְשֵׁנֵי
 13 עֲנִינִים שְׁנוֹרָאִים כְּהַפְּכִים. גַּם עוֹז וְכוּחַ
 14 לְנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית עַל יִרְדַּת הַעֲלִינִים
 15 לְמַטָּה וְגַם חֲלִישׁוֹת לְנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית עַל
 16 יְדֵי עֲלִיַּת הַתְּחַתּוּנִים לְמַעֲלָה.
 17 (ח) וְזָהוּ⁴³ בְּחֻדֵשׁ הַשְּׁלִישִׁי
 18 גוֹ' בְּיוֹם הַזֶּה כְּאוֹ מְדַבֵּר
 19 סִינֵי, הַכְּתוּב מְדַגִּישׁ שֶׁכֹּאֲשֶׁר בְּנֵי
 20 יִשְׂרָאֵל בָּאוּ בְּרֹאשׁ חוֹדֵשׁ סִינֵן כְּדִי
 21 לְהַתְּכַוֵּן לְמַתָּן תּוֹרָה הֵם בָּאוּ לְמַדְבֵּר
 22 סִינֵי מְדַבֵּר מְלִשׁוֹן דְּבִיּוֹר,
 23 וְנִקְרָא מְדַבֵּר בְּתוֹסַפֵּת מ',
 24 הֵינּוּ בְּנוֹסֵף לְאֲוִתִּיּוֹת הַזֹּהוֹת לְמִילָה
 25 "דִּבְרֵי" יֵשׁ בְּמִילָה "בְּמַדְבֵּר" גַּם אֶת
 26 הָאוֹת מ' לְהוֹרוֹת שֶׁהַדְּבִיר לִימּוֹד
 27 הַתּוֹרָה הוּא כְּבִטּוֹל כְּעוֹנָה אַחֵר
 28 הַקְּוֹרָא שֶׁאִינּוֹ אוֹמֵר דְּבָרִים מְשֻׁלוֹ
 29 אֵלֶּא עוֹנָה עַל דְּבָרֵי הַקְּוֹרָא שֶׁאִילּוֹ הוּא
 30 בְּטוֹל (כְּמִבְּאֵר בְּאֶרְבָּה
 31 בְּהַדְּרוּשִׁים מֵאֲמָרֵי הַחֲסִידוֹת
 32 הַעוֹסְקִים בְּעֵינֵיךָ זֶה, וְלַעֲנִיּוֹן הַקָּשֶׁר שֶׁל
 33 הַבִּטּוֹל לְאוֹת מ' מְבוֹאֵר בְּתוֹרָה אֹרֵךְ
 34 פֵּרֶשֶׁת יִתְרוֹ: "הֵמָּה" הוּא מֵאוֹתִיּוֹת
 35 הָאֲמַנְתִּי"וֹ שֶׁהֵן לְהַקְטִין הַעֲנִיּוֹן, כְּלוֹמֵר
 36 שֶׁאִין בּוֹז בַּחֲנִית דְּבִיר בְּפָנֵי עַצְמוֹ רַק
 37 בַּחֲנִיָּה שֶׁכֹּבֵר נִדְבֵר דֵּהֵינּוּ שֶׁהַדְּבִיר הוּא
 38 בַּחֲנִיָּת בְּטוֹל דְּבִיר ה' הַמְדַבֵּר בּוֹ"; לַעֲנִין אוֹתִיּוֹת "הָאֲמַנְתִּי"וֹ" כְּתוּבוֹ בְּעַלֵּי
 39 הַדְּקוּק שֶׁלְּפַעֲמִים הֵן בָּאוֹת בַּתְּחִילַת הַתִּיבָה וְלְרוֹב בְּסוּפָה. לְמַשֵּׁל, תּוֹסַפֵּת
 40 נוֹיֵן בְּסוּם הַמִּילָה בָּאָה לְהַקְטִין, כִּמוֹ יִלְדִּירְלוֹן וְכוּ"ב), וְעַל-יְדֵי-זֶה

תכא ואילך), ובהערות שם. (43) בהבא להלן — ראה תו"א שם סז, סע"ג ואילך. שה"מ תקס"ז שם ע' קנב. תו"ח שם שעג, ב [בהוצאה החדשה — ח"ב רנה, ב] [וראה שם שעב, ב [שם רנה, א]]. שה"מ תרנ"ה ע' צד. (44) שבת פט, סע"א ואילך. (45) ראה תו"א בראשית ב, ב. לקו"ת דרושים לשמע"צ צ, ד. (46) "היום יום" כח שבט. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת תשנ"ט) בהוספות ס' כא. וש"נ. (47) משפטים כג, ה. (48) פרשתנו יט, ב. (49) מכילתא ויל"ש עה"פ בשלח יז, ח. וראה סנהדרין קו, סע"א ובפרש"י שם. (50) להעיר מפרש"י עה"פ (יט, ב). (51) ראה תניא פ"ז (יב, א). אגה"ת ספ"ח.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 יו"ד) ויש לומר, דעל-ידי שלומדים בתורה פסוק זה
2 עכשו, בדורות הבאים לאחר מתן תורה הנתנית-כח על ויסעו
3 מרפידים במשמעות של נסיעה והתרחקות מחולשה בתורה, ומעבר למצב
4 של התחזקות בתורה הוא עוד יותר מאשר בזמן מתן תורה עצמו.
5 דבפעם הראשונה, הנתנית-
6 כח על ויסעו מרפידים היתה
7 על-ידי שבראש חדש סיון
8 נשלמה ההכנה למתן-תורה
9 כפי שהייתה אז, בפעם הראשונה.
10 ועכשו, יש גם הנתנית-כח
11 ממתן-תורה שבשנים שעברו,
12 ומלמוד התורה שלאחרי
13 מתן-תורה שעל-ידי-זה
14 מתוסף בענין דמתן-תורה
15 (פנ"ל סעיף ו שבלימוד התורה
16 כעשוי יש יתרון אפילו לגבי מתן תורה
17 בגלל היתרון שבעבודת האדם).
18 ובפרט שנמצאים ביום ה"ו
19 לחודש, שבו קיימא סיהרא
20 באשלמותא בפועל והדבר מסמל
21 גם שלימות רוחנית, וכן גופא -
22 ב"טו בשבט, ראש השנה
23 לאילן⁵², ששיף לארץ טובה
24 ורחבה ארץ ישראל - ישנה
25 נתינת-כח מיחדת להוסיף
26 בלמוד התורה ובקיום המצוות

ביאור בדרך אפשר
באפן דארץ טובה ורחבה, בצורה טובה וברבוי ועל-דרך-זה
בנוגע לתשובה (ויסעו מרפידים) שתהיה גם עבורת התשובה
ברגה נעלית באפן דארץ טובה ורחבה, היינו תשובה עילאה
תשובה עליונה (דרגה גבוהה בתשובה לעומת "תשובה תמאה", תשובה
תחתונה, דרגה נמוכה בתשובה)
שהיא בשמחה רבה⁵³, וגם
שמחה קשורה להרחבה,
וכשישראל עושין תשובה
מיד הן נגאלין⁵⁴, ועל הגאולה
נאמר ואתם תלקטו לאחד אחד
בני ישראל⁵⁵, שהקב"ה
בעצמו⁵⁶ מביאם לארץ טובה
ורחבה ארץ ישראל כפשוטה,
בגאולה האמתית והשלמה
על-ידי משיח צדקנו, בקרוב
ממש.

10 ה"טו לחודש, שבו קיימא סיהרא באשלמותא,
11 וכן גופא - ב"טו בשבט, ראש השנה לאילן⁵², ששיף לארץ טובה ורחבה
12 ישנה נתינת-כח מיחדת להוסיף בלמוד התורה ובקיום המצוות באפן דארץ
13 טובה ורחבה, ועל-דרך-זה בנוגע לתשובה (ויסעו מרפידים) שתהיה באפן
14 דארץ טובה ורחבה, היינו תשובה עילאה שהיא בשמחה רבה⁵³, וכשישראל
15 עושין תשובה מיד הן נגאלין⁵⁴, ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל⁵⁵,
16 שהקב"ה בעצמו⁵⁶ מביאם לארץ טובה ורחבה כפשוטה, בגאולה האמתית
17 והשלמה על-ידי משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(52) מס' ר"ה בתחלתה. (53) אגה"ת פ"א (קי, סע"ב ואילך). (54) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה. (55) ישעי' כז, יב. (56) ראה רש"י עה"פ נצבים ל, ג.

המשך ביאור למסכת בבא בתרא ליום שני עמ' ב

גמרא

17 סולם יכול הנזק לבוא מיד, דזמנין דבהדי דמנח ליה יתבא בחור
18 וקפצה - שלעיתים מיד כשמניח את הסולם בסמוך לכותל, קופצת
19 הנמיה מחורה ומטפסת על הסולם עד שמגיעה לשוכר, ונמצא
20 שבא ההיזק מיד עם הנחת הסולם, ובאופן כזה מודה רבי יוסי
21 שחייב המזיק להרחיק את עצמו.
22 מקשה הגמרא: והא נרמא הוא, שהרי אין בעל הסולם או ממונו
23 מויקם בידיים את היונים שבשוכר, אלא רק גורמים לכך שהנמיה
24 תטפס עליו ותטרוף את היונים, וכלל הוא בדינו שהגורם נזק
25 לחבירו פטור מלשלם, ואם כן מדוע יש לחייבו להרחיק את
26 הסולם מן הכותל.
27 מתרצת הגמרא: אמר רב טובי בר מהנה, זאת אומרת נרמא בניקין
28 אסור, שאף שהגורם נזק לחבירו פטור מלשלם, מכל מקום אסור
29 לעשות כן, ולפיכך ניתן לחייבו להרחיק את סולמו כדי שלא יגרם
30 נזק לחבירו.
31 הגמרא מביאה מעשה הנוגע לדין גרמא בניקין: רב יוסף הנה ליה
32 הנהו תאלי - היו לו בחצירו דקלים קטנים, דהו

1 הגמרא מבררת אם משנתנו בשיטת רבי יוסי היא: לימא מתניתין
2 דלא פרקי יוסי, דאי כרבי יוסי היא לא היתה מחייבת להרחיק את
3 הסולם מן השוכר, דהא אמר רבי יוסי (להלן בה), שרשאי אדם
4 לנטוע אילן בחצירו סמוך לבורו של חבירו, אף שעתידיים שורשי
5 האילן להזיק את הבור, משום שזה - בעל הבור חופר בתוך רשות
6 שלו, וזה - בעל האילן נוטע בתוך רשות שלו. דהיינו, שלדעת רבי
7 יוסי רשאי אדם לעשות בתוך שלו כפי רצונו, אף אם שכנו ניזוק
8 מכך. ולשיטתו, מוטל על הניזק להרחיק את עצמו מהמזיק כדי
9 שלא ייזוק. ואם כן, לדבריו, אין צריך אדם להרחיק את סולמו
10 מכותלו של חבירו, אלא ירחיק בעל השוכר את שובכו מן הכותל.
11 דוחה הגמרא: אין הכרח לומר כן, אלא אפילו תימא רבי יוסי היא
12 אין בכך קושיא. דהא אמר רב אשי, כי הוין בי רב בהנא הנה אמר
13 - כשהיינו בשיבתו של רב כהנא היה רגיל לומר, דמודי רבי יוסי
14 בניי דיהיה - שמודה רבי יוסי שחייב המזיק להרחיק את עצמו,
15 באופן שמוקל על ידי חיצים שלו, דהיינו, שהנזק בא מיד בשעה
16 שעושה את הדבר המזיק בחצירו. והקא נמי - ואף כאן כשסומך